

Menisküs lezyonlarında artrografik bulgularla operasyon bulgularının karşılaştırılması

Nafiz Bilsel (1)

Yazıda İst.Üniv.Cerrahpaşa Tıp Fak.Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalında 1983-1987 yılları arasında 118 menisektomi yapılan vakanın preoperatif teşhisi ile (fizik muayene, çift kontrast Arthrografi yardımı ile) peroperatuar bulgular karşılaştırılmıştır. Ameliyat öncesi bulgular ile ameliyat bulguları arasında % 90,29 oranında uyumsuzluk saptanmıştır. Yazıda ayrıca Artroskopinin diz içi patolojisinin aydınlatılmasındaki önemine de yer verilmiştir.

Comparison of arthrographic findings with operative findings in meniscus lesions

In this study, we compared preoperative diagnosis (clinical examination, double-contrast arthrography) with intra-operative findings in 118 patients who had meniscectomy between 1983-1987. We found a discordance of 90.29% between pre-and intraoperative findings. The importance of arthroscopy of the knee in clarification of intraarticular abnormalities has also been reviewed.

Diz içi patolojilerin ayırıcı tanısı bazen çok güç hatta imkansız olabilmektedir. Dikkatle alınmış bir anemnez iyi bir klinik muayene, radyolojik tanı yöntemlerinin kullanılması ve artroskopik muayene yanılma payını ancak % 5'in altına indirebilmiş, ortadan kaldıramamıştır. Deneyimli diz cerrahları dahi klinik muayene ile % 70-80 oranında doğru sonuç bildirmektedirler.

Gelişen teknolojik imkanlar önümüze çeşitli seçenekler sunmuştur. Bunlardan ilki artrografik inceleme, ikincisi artroskopi, 3.BT, 4'üncüsü ise çok yeni bir yöntem olan magnetik rezonans yöntemidir.

Diz yaralanmalarının tanısında kullanılan en gelişmiş tanı yöntemlerinin başında şüphesiz ki artroskopi gelmektedir. Pahalılığı dolayısı ile yurdumuzda sadece birkaç klinikte bulunmaktadır. Maddi olanaksızlıklar yönünden yurdumuzdaki diğer ortopedi kliniklerinden pek farklı olmayan kliniğimizde de bu nedenlerle artroskopik muayene ve tedavi imkanına yıllardır süren çabalarımıza karşılık halen kavuşamadık.

Klinik muayene ile ulaştığımız başarı oranının düşük olması ve artroskopi alımının uzakta bir hayal olduğunu görerek 1983 yılı başından itibaren artrografik muayene yöntemini yardımcı tanı yöntemi olarak kullanmaya başladık.

Arthrografinin tanı yönünden klinik muayeneye üstünlüklerini sayarak materyal ve metod kısmına geçmek istiyorum.

- Gereksiz ameliyatı önler.
- İyi uygulanan bir tetkikle % 90-95 oranında doğru tanı koymak mümkündür.
- aynı dizde her iki menisküs yırtığını birden tespit mümkündür.
- Arka boynuz yırtıklarını bazen artroskopiden daha iyi gösterir.
- Menisektomi esnasında çıkarılmamış arka boynuz kalıntısı görülebilir.
- Tanıda gecikmeyi önler.
- Diskoid menisküslerde tama yakın doğru tanı imkanı sağlar.

Materyal Metod

Menisküs lezyonlarının tanısında klasik yöntemlere ek olarak çift kontrast artrografi kullanmamız 1983 yılı başına rastlamaktadır. O tarihten 1987 yılı mayıs ayı sonuna kadar geçen 3.5 yıllık süre de kliniğimizde 118 menisektomi ameliyatı yapılmıştır. 118 olgudan 15'ine klasik muayene yöntemleri ile kesin tanı konulmuş, bu 15 olguda karşılaştırma grubu olarak yazıda kullanılmıştır. Yazıya bu süre içinde tedavi edilen majör bağ lezyonu ile beraber görülen menisküs yırtıkları katılmamıştır. Anlaşılacağı gibi ameliyat öncesi artrografik tetkik yapılan 103 olgu araştırmanın temelini oluşturmaktadır. Diz ağrısı şikayetleri ile gelen hastalar önce klasik muayene yöntemleri kullanılarak muayene edilmiş, ancak yırtık şüphe edilen olgular artrografik tetkike gönderilmişlerdir. Artrografik tetkik ilk üç olguda kliniğimizde kendi imkanlarımızla yapılmıştır. Anabilim Dalımız radyoloji departmanında skopi imkanlarının bulunmayışı ve image intensifier cihazının da bu işe uygun bulunmayışı nedeni ile hastalarımız İ.Ü.İ.Tıp Fakültesi Radyoloji Enstitüsü'ne gönderilmiştir.

1987 yılı başında hastanemiz radyoloji enstitüsünde bu tetkik yapılmaya başlandığından hastalar kendi röntgen Anabilim Dalımızda tetkik edilmişlerdir. Ameliyat ettiğimiz 103 hastadan 81'i erkek 22'si kadındır. En genç hastamız 17, en yaşlı hastamız 60 yaşında olup, ortalama yaş 30.1'dir. Artrografik tetkik sonunda 103 hastada menisküs yırtığı olduğu bildirilmiştir.

Bu lezyonların menisküslere göre dağılımı radyolojik inceleme sonucu ve ameliyat bulgusu olarak (Resim 1)'de gösterilmiştir. İlginç olan bir noktada artrografi raporlarının çoğunluğunda yırtık şeklinde yırtığın lokalizasyonunu bildirilmesidir. Bu nedenle film raporu ile ameliyat esnasında görülen yırtık şekli arasında bağ kurmak matematiksel olarak zorlaşmaktadır.

Ameliyat ettiğimiz 103 olgudan 93 tanesinde menisküs lezyonu saptadık ki bu da artrografi ile ameliyat bulgusu arasında % 90.29'luk bir değişiklik oranını

İç Meniskus	73	% 70.8
Dış Meniskus	22	% 21.3
Diskoid Meniskus veya yırtığı	3	% 2.9
Her iki Meniskus yırtığı	5	4.85

Resim 1-A: Artrografi raporlarına göre yırtık meniscuslar

göstermektedir. (Resim 2)'de literatürle bizim sonucumuzun karşılaştırılması incelenebilir. Yine bu süre içinde artrografi kullanılmadan yapılan 15 ameliyattan 10 menisküste yırtık saptanmıştır ki doğruluk oranı % 66.6'dır.

Butt ve Mc intyre	% 92.7
Doral ve Surat	% 92.3
Ireland ve Trickey	% 64
Noble ve Erat	% 73
Nicholas ve Ark.	% 97.5
Şarlak ve Ark.	% 94.1

Resim 2: Literatürde Saptanan Sonuçların Karşılaştırılması

Tartışma

Başlangıçta belirttiğim gibi diz içi lezyonların ayırıcı tanısı bazen çok güç ve hatta imkansız olmaktadır. Kendi klinik arşivimizde yapmış olduğumuz bir taramanın sonucu da bize bunu göstermektedir. Kliniğimizde 1969 yılından artrografik incelemeyi kullanmaya başladığımız 1983 yılı başına kadar geçen 14 yıllık sürede 69 menisektomi ameliyatı yapılmıştır. Bu yılda 5 ameliyatı göstermektedir. 1983 yılından itibaren geçen 3,5 yıllık süre de ise 118 ameliyat yapılmıştır ki yılda ortalama 34 ameliyatı göstermektedir. Kliniğimizde yatak ve diğer imkanlar açısından anlamlı bir değişme olmaması bize klasik yöntemlerle menisküs yırtığı tanısı koymadaki zorluklar nedeni ile ameliyat oranının düşük düzeyde tutulduğunu düşündürmektedir.

İyi bir teknikle yapılmış artrografide başarı oranının % 97.5 çıktığını gösteren yayınlar vardır. 1984 yılında yapmış olduğumuz bir yayında başarı oranımızın % 93 olduğunu bildirmiştik. Bu çalışmada oranımızın % 90 civarına düştüğünü görmekteyiz. Oranın düşmesinin en önemli nedeni 1987 yılının başına kadar artrografileri çeken deneyimli enstitü yerine bu işe yeni başlamış olan hastanemiz radyoloji enstitüsünün kullanılmasıdır. Bu enstitüde çekilen artrografilerdeki yanılma oranının yüksek olması genel anlamda tüm başarının düşmesine neden olmuştur. Bu örnekten artrografik tetkiklerin tecrübeli bir radyolog veya enstitü tarafından yapılmasının başarı oranını yükselttiğini anlıyabiliriz.

Biraz önce artrografi raporlarında yırtık şekilden de-ğilde daha çok lokalizasyondan bahsedildiğini belirtmiş-tik. Raporlarda ön boynuz yırtığı diye bahsedilen yırtıkların % 50'ye yakın kısmının kovasapı yırtık şeklindeki yırtıklar olduğu görülmektedir.

Nadiren belirtilen corpus'daki balık ağız şeklindeki yır-

İç Meniskus yırtığı	68	% 66
Dış Meniskus yırtığı	20	% 19.4
Diskoid Meniskus veya yırtığı	3	% 2.9
Her iki Meniskus yırtığı	2	% 1.94
Normal ameliyat bulgusu	10	% 9.7

Resim 1-B: Ameliyat Bulguları (103 olgu)

tıklarda büyük sıklıkla raporda belirtilen şekilde görülmektedir.

Artrografinin en önemli yararlarından biri hiç şüphesiz arka boynuz yırtıklarında büyük bir sıklıkla doğru tanı konulmasıdır. Artroskopide her ne kadar yeni yöntemlerle arka boynuzu daha iyi görmek mümkünse de bazı ligamanları gergin dizlerde veya lokal anestezi altında yapılan muayenelerde bunun görmenin her zaman mümkün olmadığı bildirilmektedir. Bu nedenle şüpheli arka boynuz yırtıklarında artrografi ve artroskopinin birlikte kullanılması tavsiye edilir. Yapılan araştırmalar artrografik tetkikin 4'üncü dekata kadar hastalarda tanı yönünden büyük oranda başarı bulunduğu bildirilmektedir. 4'üncü dekattan sonraki hastalarda yapılan artrografi tetkiklerinde başarı oranı % 60'a kadar düşmektedir.

Bugün gelişmiş ülkelerde diz içi lezyonlarının bu arada Menisküs yırtıklarının tanısında daha yüksek oranda doğru sonuç veren ve bizzat cerrahın dizin içini görmesini sağlayan artroskopi kullanılmaktadır. Ancak artroskopi ekipman ücretinin fazlalığı eleman yetiştirilmesindeki güçlükler ameliyathanelerimizin yükünün çok ağır olmasına bağlı olarak gerekli zamanın ayrılamaması, gibi nedenlerle yurdumuzda yaygın olarak kullanılamamaktadır.

Yukarıda belirttiğimiz nedenlerle oldukça yüksek oranda doğru tanı imkanı veren bir tetki yolu olan artrografinin çeşitli imkansızlıklar içinde çarpınan ortopedi kliniklerimiz için kolay bir tetkik yolu olduğu kanısındayım.

Bugün gelişmiş ülkelerde ancak özel durumlarda kullanılan artrografide henüz yurdumuzda tam olarak yerleşmiş değildir. Ortopedistlerden gelen yoğun taleplere rağmen şu anda İstanbul'da sadece 4 hastanede bu tetkikin yapıldığını saptadık. Kendi hastanemizde ancak 1987 yılı başından itibaren yapılmaya başlanmıştır. Çok geriden takip edebildiğimiz yeni gelişmelerde belli bir noktaya gelebilmek için klasik yöntemlerle menisküs yırtığı tanısı koyup, artrotomi yapmaktan yavaş yavaş vazgeçmek gerektiği kanısındayım.

Bu nedenle ilk etapta radyoloji departmanı bulunan her hastanede rahatça uygulanabilecek olan bu yöntemi rutin hale getirmek gerekmektedir.

Sonuç olarak klinik muayene ile menisküs yırtığı tanısı konmuş hastaya artrotomi yapmak tarihe karışmaktadır. Elimizde % 90- % 95 oranında doğru tanı veren artrografik tanı yöntemi, artroskopik muayene ve tedavi imkanlarına kavuşana kadar menisküs lezyonlarının tanısında gerekli ve yeterli bir tanı yöntemidir.